

KUNSZENTMÁRTON ÉS VIDÉKE

HELY. S A TISZAZAG ÉRDEKEIT KÉPVISELŐ HETIKÖZLÖNY.

<p>ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egy évre 4 forint. Félévre 2 forint. Negyed évre 1 forint.</p>	<p>Kiadóhivatal: Főir, Nemedy-testvérek házában.</p>	<p>HIRDETÉSEKRE NEVEZ: a lap egy oldala 18 helyre van beosztva. Egy hely ára 90 kr. — Bélyegdíj külön 30 kr.</p>	<p>NYILTTERBEN minden egyes sor költsége 30 kr. Bérmentes levelek csak ismert kesoitól fogadhatók el.</p>
--	---	---	--

Megjelen minden vasárnap.

Egyes szám ára 8 krajczár.

Néhány szó a közoktatásról.

Sem oktatással, sem neveléssel nem foglalkozván, tölem, mint e tekintetben lakosok, nem várható egy tudományos apparatussal felszerelt pedagógiai értekezés. Hogy megis tollat fogok szerény nézetemet közoktatásügyünk fölött kifejteni, arra azon szomorú — közoktatásügyünknek más n-metkeivel való összehasonlításból eredt tapasztalat ösztönöz, miszerint az állam kormányza a közértelemiség ama fötényezőjére, annak fontosságához méltóan és jelen helyzetéhez képest, nem idéz eleget és a mit ádóz, — helyesebb oktatási elv életbelepítésével, — jobban is lehetne gyümölcsösíteni.

Tekintetbe véve az ország néhez pénzügyi viszonyait, nem kívánhatjuk egyelőre, hogy sokat költözzék a közoktatás érdekében: bár a népantitók anyagi helyzete a rossz karbon levél nemely kö ségító kevéssé gondozott iskolák, talán egészetlen tantermek, hiányos, vagy nagyon primitív felszerelések és taneszközök és még sok másféle hiányok, arra utalják a kormányt, hogy első sorban a közoktatásügy javítására adja ki millióit.

Igaz ugyan, hogy a legutóbbi évtizedek alatt jobban, mint valaha, karolta föl az állam kormányza a közoktatás ügyét: de az is igaz, hogy ha a régiek mulasztása által tött csatlókat ki akarja — amit azt tennie kell is, — körszűlni, és közoktatásügyünket európai nivóra emelni: még nagyon sok tenni és javítani való akad e téren.

Az általános népnevelés jó állapotára Svédország, Svájc és Dánia szolgáljanak példakul, mely államokban csaknem majd mindenki tud írni, olvasni, csaknem mindenki égv értelmese arra, hogy ügyes-bajos dolgát ügyesség segítségével elintézhesse: ugyanígy, hogy míg nálunk Magyarországon van sárnyalag az európai államok között. (Oroszország kivételével) a legkevessebb írni, olvasni tudó ember és s-hol a világon nincs sárnyalag anyi ügyvéd, mint nálunk: a fent említett kis államokban csak úgy léteznek az ügyvédek és annál több az értelmes ember. S mennyivel inkább tehetné áldozatokat a mi, — ama kis államokhoz képest — gardag államunk! . . .

A köép és felsőbb iskoláinknak nem annyira számuk, mint inkább minőségük éstanítási elv, helyességük tekintetében, sajnos, úgy társor segítségével, mint Angol, Francia, Német és Olaszországok után állunk.

Az általános népoktatás eredményességét legyőzősége a művelődéstől tartózkodó alsóbb népoktatási szemben tanusított nagyobb erélyvel és pénzrel, illetőleg iskolák és tanítók saporításával lehetne segíteni: mert az ország már áldozatán a népnevelés szent eszméjének oltára, ha egy, és tleg egészetlen népoklati terembe szülősig soronként be 300, vagy még ennél is több tanuló, hogy azok ott egyetlen ügy tanító vezetése alatt írni, olvasni megtanuljanak. Nem csodálkozhatunk, ha a szülő

türelme megszakad, miután 3—4 évig hasztalanul jár föl az iskolába. . . . és kivéve onnan a már hasznátható gyermeket, elküldi kényerrel kereszt.

Hogy a felsőbb és különösen a közép oktatás terén sem produkálhatunk annyit, mint amennyit egy európai színvonalon álló művelt államtól kívánni lehetne: annak főoka a kor szellemének még nem felelő tanítási elvben keresendő. De melyik az a helyesebb tanítási elv? Ezen körül fejűket és felett vitának a p-dagogyosok Kétönösen két elvet állítanak fel: az elméleti és gyakorlati elvet. A mi tanítási elvet a modern legnagyobb részt az elméleti tudományok uralkodja a helyzetet. — Ezen elvnek fő-fő érve az, hogy az elméleti tudományok sokkal eme-fejlesztőbbek, mint a gyakorlatiak; már pedig a közép-iskoláinknak nem az a céljuk, hogy a társadalomnak egy gyakorlatilag is kiképzett egyént adjanak, hanem az, hogy általános műveltségű kapjanak a középiskolába járók. Ezen céllal szemben, melyet igen sokszor nem érnek el, ott áll a gyakorlati tanmód eszja, t. i. hogy az iskolából kikerült általános műveltségű és gyakorlatilag is kiképzett legyen. Ez utóbbi csak úgy érhető el, mint a másik, mert a gyakorlati tudományok között is vannak elmefejlesztők, p. o. az egésségértan és a gazdaságtan; és mert van oly elmefejlesztő elméleti tudomány is, melynek tanulásával gyakorlatilag is képződik a tanulmányozó, p. o. a mennyiségtan. És mennyivel kevesebb fáradsággal tanulható meg a gyakorlati tudomány? De a tudományosság fejlődése is arra utal, hogy az utóbbi helyesebb elvet fogadjuk el, mint a hogy teszük az angolok és amerikaiak, némi tekintetben a németek is.

Az elméleti tanmódszer rendszeren elő általában szorul hátrébe, hol a clerus urálja a közoktatásügyet. Ennek oka egyebek közt, melyeket tartózkodásból nem akarok említeni, főleg a clerus conservatív természetében keresendő. Amint a clerus megtartja a bajusz és szakállanságot azo időből, midőn az udvar képességének fötényezője volt a bajusz és szakállanság; úgy megtartja még más több tulajdonság mellett, a méces világból datáló elméleti tanmódszert is.

Mit tesznek ezen tanmód alapján az iskolás gyermekek? — Legelőbb is mindjárt az írni, olvasni tudás után kathekismusi tétellekkel és szertartásokkal tömtek tele, teszik chaossá a gyermek lejtét. Korántsem vallástalyság, mert a biblia celszerű tanítását fölülte helyeslem, mint épen az a tapasztalat sugallja a föntbéli szavakat, hogy a gyermekek ama szörb-szóra bevágandó hittani tételeket meg nem értik.

Ha felserdülve középiskolába megy a gyermek, ott ismét hittannal, latin nyelvvel, elméleti mennyiségannal kínozzák. S ez így megy tovább.

Bezeg másként tesznek az angolok és amerikaiak. Ezek a szó szoros értelmében nevelik a gyermeket; azaz úgy testi épségéről, mint szellemi fejlődéséről gondoskodnak.

Az iskolát rendszeren nagy, fás kertek veszik körül, honnan a jó levegőt kapják és a hol a gyermekek játszanak. A tanteremben vannak a testező eszközök. Gyakori kirándulásokat tesznek és játszanak. Gyakrabba is elmennek a felsőbb iskolák növények és lesz belőlük makedvelő gyűrimunkás. Egészében, gazdaságtan, géptan és más gyakorlati tudományok a fő tantárgyak a tornászattal mellett.

Az amerikaiak sem állnak hátrébb! Sőt ők a fukat és leányokat is együtt nevelítik, nem lévén a férfianak a liberalismus országában semmi előnyük a nők felett.

Ez is igen ésszerű azon okból, hogy felkeltik a fiuban az ambíciót a tanulás iránt, ígykeztve a fiu, illetőleg leánygyermek a leány-, illetőleg fiu-gyermek előtt jobban és jobban felel.

A praktikus angolok és amerikaiak főleg az önálló gondolkodásra és jó előadásra fedik a füslyt; nem is igen tanítottak addig a gyermekekkel, míg helyes előadás nincsen.

S míg lesznek ezen ifjúbb! Derék, komoly és munkaszerető, edzett testalkut, művelt honpolgárok, kik szabad idejüket inkább tornázással, földműveléssel töltik el, nagy hajlammal viseltetve a sport iránt.

S hány hasztalanul szel-csap ember került ki a mi iskoláinkból, aki egy kis u. n. magolás segítségével, és még tudást ismen mivel nem, átesett a könnyebb vitszákra és ha tovább nem tud menni, lesz belőle proletár, zugrúst stb. Ezek lesznek azután a társadalomnak legveszélyesebb tagjai tudatlanságuk, műveltségük és sokszor igen neveltségös önhittségüknel fogva.

Anyi tény, hogy a proletárok nagyobb részét a pályalyukon főnnakdat tanuló-félek képezik.

S ennek legnagyobb része a rossz irányú nevelés és oktatás eredménye.

Egy angol bukok diák mindig talál kényérkereső, tisztességes állást a gyárakban, gazdaságtanál és a tengeren.

A jobb tanuló, kik egészségük hátrányára győztörtek magokat a szellemet lenyűgöző elméleti tudományokkal, mint öreg emberek silynek meg a rossz oktatási és nevelési rendszer. Nem tanulván egésségstant és kevés gondot fordítván a testedzésre, beteges természetűekké válnak.

Tény, hogy statisztikai kimutatás szerint Magyarországon leg lötszorosabb képet a hivatalnokok egészségi állapota. Angolhonban és Amerikában legjobbat és Német, úgy Franciaország és Oslanbanon elég kedvezőt.

Ne igyekezzék tehát a kormány a sdráz elméleti tudományokkal előlani az életet, és beoltani a tanulóba a gyöüleletet a tanulás

íránt, ne kapodjon a latinos világból rendk
 hagyományozott szófáson: a latin és görög
 művek szigoru tanításán; a kortokrátási mi
 nisteriumot no régi latinos műveltség embe
 rekéből alakítsa, kik annyira elfogultak az ó
 klassikai művekkel szemben, hogy képesek
 azokat az új klassikai irodalom remek alkotásai
 fölé helyezni; szóval a kormány a polgárok
 anyagi és szellemi jólétét tartva szem előtt
 nyelve tanmódszerét a nagy általam példája
 után indulva, gyakorlatibbá.

Városi közgyűlésből.

Városunk képviselői testületének (ug. 26-én tar
 tott közgyűlése több irányban, legkülönösen pedig
 a pénzügyes érdekekben hozott fontos és nagy jelentő
 ségű határozatot. Kimondá ugyanis határozással a
 városi és mesterszállási iskolák rendezése tárgyában be
 adott ikalokassá jelentésre vonatkozólag, miszerint a
 tanács kikötött és P.-Mesterszállási iskolát állít be
 a tanítói állásokról rendelkezés. A négy okl. tanító ré
 szére összesen 1000 forint, vagyis lejenként 250 frt évi
 fizetést szavazott meg. A képviselőtestület eme határo
 zását annyival inkább örömmel regisztráljuk; mert a
 tanai és mesterszállási iskolák még elő sorában lepen
 hasábján lét szellettetésre, s így lepennek is része
 van a kivívott győzelemben.

Főtisztosok tárgya volt még a közgyűlésnek a kir.
 kisebb hasznosítók beírására vonatkozó kiűrt
 ségi jelentése a bérleti szerződés kikötésének, mely
 assal bír rednk néve kiváló jelentéssel, hogy a
 regale nem egy tagban, hanem részletekben adható
 ki, mitalál városunk lakossága megkíméltebbt adóit,
 hogy egy ember leltre a városon, egy ember leltre
 lények legyón kivéte. A szab. vera nyek id. to tés
 tér, a mi jól is van így.

Egészen másoként a méltóságos illően határo
 zott a képviselőtestület Tóth Endre fölfüggesztett polgá
 rmeester assa kérvényével szemben, melylyel egy ki
 állás megnevezést egyenként álló biztosítók két ki
 állású a tőle törvényszerű, egyből álló leltérek
 és pénsek átadására. Kérésait assal indokolja, hogy a
 régi biztosítók nélklessége a új eljárás nagyon is
 egyoldalú lehet. A közgyűlés nem tette figyelembe Tóth
 Endre passzát s megmaradt korábbi határozata mellett.

TÁRCZA.

Vágy.

Mit kívánál? Kincset, fényt,
 Vagy halhatatlan hírnevet?
 Oh, a kincs, fény, oly hideg,
 N-m boldogságát szívenem.
 Cserevely paritját, sáta virág kőst,
 Vadregényes vőlegy ölen,
 Egy szerényke kis lakocskát
 S nyíló rózsát kérek én. —
 Nyíló rózsát te légy ottan,
 Szép kedvesem virágom,
 S hi szenved-nem feltalálom
 Összes ábránd-világom.

Az esti harangzó . . .

As esti harangzó
 E helyezett már régen,
 Csóndos lett a vidék,
 Pihen minden szépen.
 Egy-dül egy jubácz.
 Legény forlyaláb,
 Mely a mda csóndban
 Olyan mossae balik.
 Olyan szomoruan
 Szó a furulyája:
 E hagyta, megvalta
 Szeretett megvalta.

N. Déry József.

A MIHASZNA.

— Rojé. —

— Hová olyan vizen Sándor Gószm? — ugy
 mond az öreg bir uram Mihók Sándorhoz, aki a falu
 bármárdi cigányok bűnjárállás kiértesít magát . . .
 — csab-hovoz-
 — Ne törődjén az éva legény jókedvű bir
 uram — uymond Sándor lusen tota ballagva — he
 bástáért is b. hársit. Éj, baras fatyúk huzakók, megk
 a vőd vőgét!
 — Ádám mihaszna! — órnád bir uram megk
 hába — no áé! — de mitri is b. csáfák az llyet hasz-

A közgyűlési lefolyását egyebekben a következők
 ben adjuk: A kir. kisebb hasznosítók (regale) el
 nyerhetőséget bennadt összesen 3 ajánlat és pedig:

Ajánlott összeg:

1. P. önkényeski italmérését jogért . . .	1190 frt.	1465 frt.
2. Kulcos koromáért . . .	1105 "	916 "
3. III. t. italmérését jogért . . .	710 "	520 "
4. III. t. italmérését jogért . . .	800 "	900 "
5. Nagyvendégfogadót . . .	2281 "	2450 "
6. Muszáj koromáért . . .	1805 "	1750 "
7. Mészárszaki fekvőségért . . .	336 "	596 "
8. Mesterszállási csárdáért . . .	656 "	481 "
9. Mesterszállási halászáért . . .	410 "	333 "

A városi helypénzesedési, körösi behálósztási és pa
 ciál helypénzesedési díj egyenlőségért nem adtatóv b
 ajánlat, e jogok újabb árvérés alá becsatlattanak Határí
 saept. 25-iké.

A fogyasztási adó önkéntes megválására tet
 pótyajánlat határidője, mivel nagy munkái volt, aspt.
 10-ig megköszöndött.

A város szervezési szabályrendelet tárgyában kel
 megyő határozat a bizottságnak módosítás végett ki
 adott.

Biró Gáspár telének iskolai helyiségül megvé
 tele volt, mintha a képviseleké nem voltak határozt
 képes számban jelen, a közgyűlés ezáltal nem íntés
 kedhetett. Es a tárgy különben a legközelebbi közgy
 űlésre asprindjére küldött határozottat.

P p Sándor csorai pusztáigazsa kérvénye, java
 dalmaszámban 150 frt kéapén megajánlás iránt, ak
 két nyert elíratték, hogy a város a bormérségi jog
 részére minden díj nélkül átengedi, azon kikötés
 eszében, hogy a pusztai háznál kimérsét nem szab
 eszköztölle.

A tőry-kunzentártoni vasútvonalaság 1887
 évi költségvetéséről adott jelentést a közgyűlés tudomá
 sít vette.

Az iskolások jelentése a tanjai és mesterszállási
 iskolák rendezése tárgyában elfogadottat a egy 5 tag
 bizottság bizosott meg a felállítási szándék iskolái
 részre alkalmas hely kijelölésével. Úgy sa átírtés
 közik, mint a szerződés tanítói állásra pályásat bír
 detés határozottat. It. — Eszel a taryi és mest. rezá
 lísi iskolák tnye új atudna b. l'pet.

Tóth Endre volt polgármestert azon kérésével

a regimentől, híz se ajsa, se anyja, csak a fa'u mi
 hasznási uton utalás a neve, máskümben del fatyú
 velas, a regimentnél generátist is csimáhatnának belőle.

A biró uram llyetén gondolati nem fődátthak
 tovább, mert a Mihók gyerek épen vissza fordult, ve
 szettül jéva a banda előtt a szótól.

— Nagy jó uram, biró uram, mit szől ehhez a ki
 törő kedvesben? —
 — Farsang van Gószm, jó tessze, honem jer kö
 selebb egy jó szóra.

— Tán a körtöbe akar csukaitni?
 — Ördög vigye a körtöt, csak jer szájdon.
 — Ács! — az biró uram azt gyagok.
 — Lásd Gószm, én emberré tesszelek, ha felhagy
 nál ezzel . . .

— Éj, ne prédikáljon. Ha nagy jó uramnak is
 egy fájtja . . .

— Ertém tesztet, te még most se tudod fel-je
 ant a Tóth Pannit. Késő már Gószm, hiszen ma este
 már lagzinak is . . .

— Nem, mig nyers lesek, kettőnk körül egyik
 nem olvas . . .
 — Nana Gószm, lassabban a tessze, a csab-pubé
 rád oltas . . .

— Hah, elvéld! — utánom barna fatyúk!
 — Mi-ik, csak kutyából nem lesz asszonna! —
 — dörögöl biró uram, Sándor után nézz . . . no de majd
 lifujag majd, adia csaboké fatyú, jerja a boldogd!

II.

Siri csod van a fa'uban. A csendet néha a vén
 Vendel bakter égyhátszára tőri meg; lassan csomog
 egyik úttól a másikra a mellette dalmotbe az a legény
 is, ha órázhatja a fűbe nem ordítand:
 — Gyök kedv egyet Vendel báé!
 — Erre eszté huzva a Mihók gyerek két csab-í, továb
 balig; Sándor pedig egyet nevette rajta, tovább
 kurjogtat.

Sándor elére egy k'puzos, megállott, a bundát
 lassan csórtá, és p dig felgye ingujját, kikötött ma
 rakra fogva . . . bement a csab-íbe, be huzta udvarba.

Róka Menyus, a kibirni, a üstök od rárt az ates
 arkon lesta a törőtenek a mistic szaladt az treg
 birót.

Miközben Menyus biró urammal elkösznt, a la
 kósi Szép Sándor az ates köp-ig gyűlte a ott
 vérbe fagyba hagyta a mihasznát.

hogy a tőle átv. adó irományok és egyéb tárgyak
 átvetélet egy általa megnevezett egyenként álló bi
 zottság teljesítése, a közgyűlés e'utalította.

Világfolyása.

Pulsky Ferencz a Pesti Hírlap egyik kor
 ábról számban az általános pénzügyi miseri
 ákról emlékezik, a következő figyelemre méltó
 sorokat írja: A china császárt két esztendőre
 halasztotta el a lakadalmát; mert birtalma
 nem képes előteremtene a szükséges husz mil
 lio frt rendkívül költséget, melyet az így ün
 nepélynek a hagyomány által szentesített fé
 nyve megkövetel. Még a folyó költségek be
 záradéza is kölcsönt köött Berlinben öt millió
 erejéig, hogy pánczlos hajói és Krupp ágyúit
 érté jő összeget kifizethesse.

Oroszország zállt pénzügyi viszonyait ki
 mutatá három hét előtt a felhivatatos német
 sajtó. sőt egy látszik, hogy ezen állapotnak
 köszönhető Bulgáriazság is az orosz megszá
 llástól való menekülését.

Németország és a francia köztársaság zén
 de ficitell zárlák be költségvégeiket, apen
 egy, míg akár Ausztria, akár Magyarországg.
 A kisebb királyágok sincsenek jobb állapotban.
 Mindenki tudja azonban, hogy a köcsön
 kötés nem tarthat örökké, s hogy az adósság
 csinalás nem győgyítáhatja a bajokat gyökeres
 től. Az óriási álló seregek aránylagos lefegy
 verzése segítené ugyan; de egész Európa ko
 mely államfértene és diplomátai egyhanguan ál
 lílják, hogy ez idő szérít ez csakugyan lehet
 tetlen. Az ingerültség Német- és Franciaország
 közt nem szűnt meg még s Bulgária bizony
 talan állapota még mindig sajtó seb Európa
 tetlen.

Bismark herceg magja is állítja ez állapot
 tarthatatlanságot s ámbár eddig nem sokat
 gondolt a pénzügyekkel, sőt egyszer ki is nyi
 lakoztatta, hogy a kormány szükésg eseteben
 onné vesz p'nt, ahol at találja, egy idő óta
 a pénzügyi tanulmányokra is ráadta magát, s
 miután a dohánymonopolium behozatalára nem
 volt képes többséget szerezni a parlamentben,
 most a szesz egyédruságában reméli helyre

— Megmondhat szegény párnák, hogy az es
 le-hejzaja vége, de nem haligott a jó szóra.

III.

Tiankettőt öölt a vés toronyóra, mikor a biró
 és Menyus a hába tepantak az össze-utó bulvá
 r. — Ved meg a gyat anyia, autánat foltokés
 bele est a holra vert mihasznát.
 — Róka Mária ne huzsi el, mi történt ve
 l? — No asszonkól, hát, Táhóknál gyűrték ki,
 amért Pannit meg akarta ölén.
 — Szeretelencz gyermek!
 — Aután az áldó jószágú Sára asszony és Juczi
 a szorgos István, Sándor bebent pálinka ruhával
 b'itokés, lefektették, a jó huzsi, hol az anyja virrasz
 tott.

Egyeszer épen Juczi állt mellé, midén a legény
 spádat az piróssól kezdte a tvegezen nyílt felcsomet,
 — Ho-ho-ho! vagyok? hehgyi halik.
 — Sándor bösi! — kiált Juczi a örömmel —
 nem jamez?

— Hogy jutottam ide?
 — Apának hosták hára véresen akotól a cu
 Táhóktól; én meg szánt megmostam, bekötöttem le
 fektettem.

— A din meg az isten benneteket!
 O jól eszté az Sándornak, hogy ha Sára asszony
 mellé ül, csak airt, airt mint a gyromk!

IV.

A folyógyúrt mihaszna egészen megváltozott,
 sőt midén meg jártányi erőjét is visszanyerte, elhatá
 rozta, hogy olaszny ös hátra, s jobba foglaja magát.

Megkötésére Jucziának hi ípolgát, sőt mecsut
 tle. A leány meg keserve zokogásban tört ki.
 — Miért sírsz huzom! — uymond Sándor —
 mi bán?

— As, hogy meg kell válni Sándor b'csitől, akik
 én annyira megcsentem, hogy . . .

— Huzd el szágod! Én a szegény éva legény
 vagyok, te pedig zigány vagy . . . de meg hába szer
 tettedek, ugyem adnánk téged én hozkám!

— Dehogy nem! — lép be a két öreg a másik
 szobából — te derék ember lehetel, ha jóba fogalod
 magad, Juczi meg doigas hány, assz punkum!
 — Kössönöm biró uram nagy jó voltatok, nem
 lesek háladalm, megé utatom, hogy a mihasznától:

